

Dejepisná olympiáda

9. ročník, školský rok 2016/2017

Téma pre kategóriu B: **VZDELÁVANIE A OSVETA**

ANOTÁCIA

Vzdelávame sa po väčšinu nášho života. Od prvých riekaniak, pesničiek, „výtvarných prác“, pohybových aktivít doma či v predškolských a školských zariadeniach rôznych stupňov, záujmových organizáciách, knižniciach, spolkoch, združeníach si vzdelávaním rozširujeme naše vedomosti a zdokonaľujeme zručnosti.

Téma vzdelávanie a osveta je veľmi široká. Môžeme ju uchopiť ako prierez dejinami školstva a školských inštitúcií od staroveku po súčasnosť, alebo ako súbor medailónov o významných osobnostiach pôsobiach vo sfére školstva a vzdelávania, iniciátorov reforiem školstva a školských systémov, učiteľov a zároveň spoločenských dejateľov, ktorí sa angažovali v politike, kultúre, spolkovom živote, budovali knižnice, zakladali učené spoločnosti, písali do odborných časopisov a prispievali k vedeckému bádaniu.

Kým vzdelávanie sa dotýka školstva, resp. škôl a preto má za sebou zvyčajne inštitucionálne zázemie (štát, cirkev, mesto či iného zriaďovateľa) a sústreďuje sa predovšetkým na mládež, osveta zvyčajne funguje na dobrovoľníckej báze a zameriava sa na ľudí, ktorí už dávno opustili školské lavice. Na prelome 18. a 19. storočia sa zásadným spôsobom zmenila dostupnosť vzdelania, čítania a čitateľské zázemie sa stalo jedným z prostriedkov pokroku a zmien v spoločnosti. Prostredníctvom osvetovej literatúry sa šírili nielen poznatky ale udomáčňoval sa spisovný jazyk a odborná terminológia.

Téma vzdelávanie a osveta umožňuje skĺbiť školské vedomosti viacerých predmetov, vybrať si na spracovanie osobnosti, inštitúcie alebo si vybrať z rôznych osvetových aktivít, preto ako organizátori 9. ročníka Dejepisnej olympiády predpokladáme záujem žiakov a študentov o dejiny Slovenska, všeobecné dejiny či regionálne dejiny.

Odporúčaná literatúra:

MÁTEJ, J. a kol. *Dejiny českej a slovenskej pedagogiky*. Veda, Vydavateľstvo SAV : Bratislava, 1976.

Pedagogická encyklopédia Slovenska. Veda, Vydavateľstvo SAV : Bratislava 1984.

KOWALSKÁ, Eva. *Štátne ľudové školstvo na Slovensku na prelome 18. a 19. storočia*. Veda, Vydavateľstvo SAV : Bratislava , 1987.

KOWALSKÁ, Eva. *Osvietenské školstvo (1771 – 1815): nástroj vzdelávania a disciplinizácie*. Historický ústav SAV: Bratislava, 2014.

PŠENÁK, Jozef. *Pramene k dejinám československého školstva (1918 – 1973)*. Bratislava 1977.

Kronika Slovenska 1. Fortuna Print &Adunt: Bratislava 1998.

Kronika Slovenska 2. Fortuna Print &Adunt: Bratislava 1999.

KOVÁČ, Dušan a kol. *Slovensko v 20. storočí. Na začiatku storočia 1901 – 1914*. Veda, vydavateľstvo SAV : Bratislava, 2004.

FERENČUHOVÁ, Bohumila – ZEMKO, Milan. *Slovensko v 20. storočí. V medzivojnovom Československu 1918 – 1939*. Veda, vydavateľstvo SAV : Bratislava, 2012.

Ratio educationis. Slovenské pedagogické vydavateľstvo : Bratislava, 1988.

KÓNYA, Peter. *Prešovské evanjelické kolégium 1666 – 1996. (Stručný náčrt dejín)*. Prešov 1996.

MICHALIČKA, Vladimír – VANĚKOVÁ, Daniela – ZACHAROVÁ, Eva. *Dejiny najstarších učiteľských ústavov na Slovensku – výskyt školských pamiatok*. In: *Múzeum*, 2002. č. 3.

POTEMRA, Michal: *Školstvo na Slovensku v rokoch 1901 – 1918*. Martin, 1993.

Kolejáci. Slovenskí študenti v Štefánikovej koleji v Prahe. Ed.: Kováč, D. Bratislava, 1994.

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády, 2016

Tento materiál bude na začiatku školského roku 2016/2017 zaradený do Metodicko-organizačných pokynov pre 9. ročník Dejepisnej olympiády.